

پژوهشگر:

جی. دلیو چیلکویت

ترجمه و تلخیص:

احمد شریفان

کارشناس ارشد سنجش و اندازه‌گیری

چیلکویت این مطالعه را در سال ۱۹۸۹ با استفاده از روش فراتحلیل، روی ۹۵ مقاله‌ی علمی و ۳۵ گزارش پژوهشی در سطوح گوناگون دانشگاهی انجام داد. هر یک از این مطالعات، رفتارهایی را توصیه کرده‌اند که بر پیشرفت تحصیلی و یادگیری دانش‌آموزان تأثیر معنی‌داری برجای می‌گذارند. این گونه رفتارها (رفتارهای آموزشی)، هنگام ارائه‌ی آموزش به‌طور سخن‌رانی، ضرورت دارند. به کلامی دیگر، معلمان باید شرایطی را فراهم کنند که دانش‌آموزان بتوانند، محتوای آموزش را که به روش سخن‌رانی ارائه می‌شود، درک کنند. درک محتوای آموزش، به دانش‌آموزان قدرت می‌دهد که آن را به یاد بسپارند و در صورت لزوم به یاد بیاورند و مورد استفاده قرار دهند. در غیر این صورت، دانش‌آموزان نسبت به مطالب بی‌اعتنا می‌شوند، یا به تفسیر نادرستی از مطالب می‌رسند. در گذشته، آموزشگران معتقد

بودند که درک مطالب درسی، به میزان مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان بستگی دارد. اما امروزه، پژوهش‌های مربوط به شناخت نشان داده‌اند که نقش آموزشگران در این باره بیشتر است. بنابراین، آموزشگران با این سؤال مواجه هستند: چگونه آموزش به روش سخن‌رانی را در کلاس درس ارائه کنیم که به پیشرفت و یادگیری دانش‌آموزان بینجامد؟ «چیلکویت بر پایه‌ی فراتحلیلی که انجام داده است، این راهبردها را در این زمینه پیشنهاد می‌کند:

۱. تهیه و نمایش خلاصه‌ای از مطالب

پژوهش‌های به عمل آمده نشان داده‌اند، هنگامی عمل به این رهنمود مؤثر واقع می‌شود که به روش‌های زیر اقدام کنیم:

- الف) تهیه‌ی شرح مختصری از مطالب
- ب) تهیه‌ی بروشور از مطالب
- ج) تهیه‌ی پیش‌سازمان دهنده‌ی

مطالب.

۲. سازمان‌دهی اطلاعات به صورت

گام به گام و مرتبط با درس

هنگامی که تمامی اطلاعات را به یکباره به دانش‌آموزان ارائه می‌کنیم، میزان یادگیری آنان کاهش می‌یابد. بنابراین، معلم باید ساختار روشنی را برای سخن‌رانی خود در نظر بگیرد، اطلاعات را به‌طور منطقی مرتب کند، و مطالب موردنظر خود را به‌طور روشن و منطقی در قالب مراحل مرتبط به هم تنظیم کند. این نکته اهمیت دارد که معلم سخن‌رانی خود را با اطلاعاتی ساده، هماهنگ، آشنا و روشن برای دانش‌آموزان شروع کند و در ادامه، به تدریج اطلاعات پیچیده، انتزاعی و جدید را برای آنان مطرح کند.

۳. سنجش یادگیری دانش‌آموزان در

حین ارائه‌ی مطالب

معلمان باید به دفعات، میزان درک دانش‌آموزان را از مطالب ارائه شده در

نقدهای مؤثر سخن‌رانی در کلاس

کلید واژه‌ها: سخن‌رانی مؤثر، رفتار آموزشی، یادگیری فعال، مؤلفه‌های سخن‌رانی.

کلاس درس معلوم کنند. راهبردهای خاصی که می‌توان با استفاده از آن‌ها درک و فهم دانش‌آموزان را معلوم کرد عبارت‌اند از: پرسش و پاسخ و گفت‌وگوهای کلاسی، درخواست از دانش‌آموزان برای بازگویی خلاصه‌ای از مطالب، پرسش مستقیم از دانش‌آموزان، طرح پرسش‌های کتبی کوتاه جواب، درخواست از دانش‌آموزان برای نوشتن اشکالات و مواردی که آن‌ها را درک نکرده‌اند. علاوه بر این می‌توان در این زمینه از سایر روش‌ها و فنون سنجش نیز استفاده کرد.

۴. اعلام قسمت‌های گوناگون سخن‌رانی و اشاره به آن در ضمن ارائه‌ی مطالب

به این معنی که سخن‌ران در حین سخن‌رانی، با ارائه‌ی جمله‌ای، شنونده را از تغییر مبحث یا موضوع آگاه کند. این آگاهی دادن، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا بتوانند از مطالب ارائه شده خلاصه‌ای مفید تهیه و در پایان

هر قسمت، پیام مهم آن را یادداشت کنند.

۵. استفاده از مثال‌های چند بعدی برای توضیح و توصیف بیشتر مطلب

با انتخاب مثال‌های خوب و چند بعدی که به یک نتیجه‌ی خاص منجر نشوند، می‌توان به روشن شدن مطالب برای دانش‌آموزان کمک کرد. در تهیه و ارائه‌ی مثال‌ها، معلمان باید:

(الف) از مثال‌های متناسب با سطح ذهنی و تحصیلی دانش‌آموزان بهره بگیرند؛

(ب) درباره‌ی مثال و ارتباط آن با موضوع مورد بحث، توضیح دهند؛

(ج) از مثال‌هایی که ارتباط نزدیکی با موضوع مورد بحث دارند، استفاده کنند؛

(د) به منظور آگاهی از برداشت و فهم درست دانش‌آموزان، از مثالی که ارائه شده است، بازخورد دریافت کنند.

۶. تاکید بر مطالب مهم سخن‌رانی
ضرورت دارد که سخن‌ران به هنگام ارائه‌ی مطالب، روی نکات مهم تأکید کند تا توجه دانش‌آموزان به آن قسمت از مطالب بیشتر جلب شود. در نتیجه‌ی این تأکید، بر میزان یادگیری دانش‌آموزان افزوده خواهد شد. فنون مفیدی که می‌توان از آن‌ها در این زمینه استفاده کرد عبارت‌اند از:

(الف) نوشتن مطالب مهم و واژه‌های کلیدی روی تخته‌ی کلاس؛
(ب) شماره‌گذاری مطالب؛

(ج) تأکید کلامی بر بخش‌ها یا نکات مهم بحث؛

(د) گفتن این جمله که: «این مطلب بسیار مهم است و آن را به خاطر بسپارید.»

۷. ارائه‌ی خلاصه‌ی هر قسمت از سخن‌رانی در حین ارائه‌ی مطالب

تهیه و ارائه‌ی خلاصه‌ای از مطالب ارائه شده در هر قسمت از سخن‌رانی، می‌تواند در جمع‌بندی از مطالب ارائه شده در هر قسمت به دانش‌آموزان کمک کند. به علاوه، این جمع‌بندی می‌تواند آن‌ها را از کلیت مطالب ارائه شده آگاه سازد. پژوهش‌های به عمل آمده در این زمینه نشان داده‌اند که تهیه‌ی این گونه جمع‌بندی‌ها و مطالعه‌ی آن‌ها، در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیری مثبت به همراه دارد.

۸. حذف مطالب غیرضروری از محتوای سخن‌رانی

پژوهش‌های موجود در این زمینه نشان داده‌اند، حذف مطالب غیرضروری از محتوای سخن‌رانی، بیشترین اثر را در ارائه‌ی مفید سخن‌رانی توسط معلمان به همراه دارد.

۹. مرور اطلاعات ارائه شده در سخن‌رانی توسط سخن‌ران

مرور اطلاعات در انتهای هر بخش از سخن‌رانی (به‌ویژه در قسمت‌های مشکل و مهم بحث) در یادگیری دانش‌آموزان مؤثر است. بنابراین سخن‌ران وظیفه دارد، به هنگام ارائه‌ی مطالب، قسمت‌های مهم بحث را تکرار و بر آن‌ها تأکید کند. البته معلم می‌تواند به این منظور از مواردی که در قسمت ۵ به آن‌ها اشاره شد، استفاده کند.

عمل کردن بر رهنمودهایی که شرح آن‌ها از نظر گذشت، می‌تواند در اثربخشی و کارآمدی سخن‌رانی آموزشی معلمان در یادگیری دانش‌آموزان مفید واقع شود.

منبع.....
Chilcoat, G. W. (1989).
Instructional behaviors
for clearer
Presentations in the
classroom.
Instructional Science.
18, pp. 289-314.